

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političsko glasilo UJU — poverjeništvu Ljubljana
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in pravica: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1 Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112

Uradniški zakon in naše udruženje.

Razne dobe političnega življenja Slovancev sploh, posebno pa nas Jugoslovenov, so najboljše dokument, da je imela naša nacija v svojem duhovnem življenju preveč partikularističnih nagnjenj, ki nele, da niso pomagala, ampak so direktno škodila slovanski in jugoslovanski celini in pocedincem. Odtod izvira oni, takozvani prirodni slovanski anarhizem, ki je v prejšnjih časih nekako pesniško prehajal v duše posameznikov in mase ter olepšaval gotovo nedelavnost za resno in dolgotrajno državno življenje.

Toda lekcije stoletij, bogate izkušnje in doba grenke pokore, so bili najboljši učitelji, apostoli in tvorci edinstva posameznih slovanskih plemen in posebno jugoslovenskega plemena. Dalekovidni državniki, naši izobraževalci in preroki, so od nekaj poudarjali, in se junaško borili za ujediničenje. Ne samo za politično, marveč tudi za miselno in emocijsko. Končno doživje Slovani, posebno pa Jugoslavlani — po večnih tragičnih borbah — tudi politično, državno edinstvo, kakršno dosedaj še ni bilo izvršeno v minulem njihovem zgodovinskem razvoju.

Med prvimi stanovskimi organizacijami, ki so delovale idejno in stvarno za ujediničenje, je in ostane Udruženje jugoslovenskega učiteljstva. Dvanajstletne izkušnje državnega življenja in naše stanovske organizacije so na žalost pokazale, da partikularizem še ni popolnoma izginil iz mozga jugoslovenske nacije, in tudi ne iz posameznih delov naše organizacije. Razpoloženje posameznih krajev se je globoko zrcalilo tudi v razpoloženju članstva učiteljskega udruženja. Ako se iskreno izpovem pred svojo in narodno vestjo, moramo priznati, da je partikularizem, t. j. nesposobnost opustiti subjektivno naziranje in ozki okvir svojega okoliša, pokrajine ali stanu, grozil najmočnejši in največji naši zajednici — državi. Pravi patrioti so se začeli deni vprašali, ali se ne bo ponovila nad nami zgodovina tujih političnih zgledov, ki jih je strup partikularizma razjedal do skrajnih meja, in dovedel do uničenja — od lastnega otroka. Na našo srečo je bil partikularizem presekano s sredstvom, ki se uporablja v skrajnem in izjemnem slučaju. Toda popolnoma še ni izginil. Obstojta tudi v učiteljskih vrstah, ki se orientirajo na levo, desno, ali po neki ideologiji, ki jo hoče, išče, in ki jo na svoji zastavi izobeša pravo, resnično patrijotično in delavno učiteljstvo.

Glavna točka programa jugoslovenske učiteljske organizacije je: jugoslovanski nacionalizem. Z izpolnitvijo tega programa služi organizacija najbolje in najpopolneje interesom države. Jugoslovanska država obstoja, je politično močna kot granit, ki vsem in vsakomur kaže: delaj čim bolje in čim vestnejše, na čuvstveni in miselni podlagi jugoslovenstva.

S tem namenom je objavila Jugoslavija novi uradniški zakon z dne 1. aprila 1931. I. Z njim ureja, prvič v svojem političnem življenju, stabilnejše stanje in rešuje na najboljši in za sedaj mogoči način uradniško vprašanje. Z njim zadovoljuje svoje splošne državne in narodne interese in interese službe, ki jo vršijo posamezne stroke uradništva, kakor tudi interese vseh državnih uslužbencev. V tem pogledu ga s svoje strani lahko toplo pozdravljamo!

Uradniški zakon pa vsebuje tudi odredbe o uradniških udruženjih, kar zadeva tudi nas, osnovnošolsko učiteljstvo. S temi odredbami se hoče udušiti vsak partikularizem že v kafi. Strokovna udruženja — torej tudi učiteljsko — ne smejo imeti plemenskega, pokrajinskega ali vsrkega značaja. Poleg tega se vsaka vrsta organizira v posebno, za vso državo enotno udruženje, z banovinskimi sekcijami. Upokojenci iste stroke smejo biti redni člani, ne smejo pa biti odborniki udruženja. Tudi ne morejo biti sprejeti, kot člani udruženja, oni upokojenci uslužbenci, ki niso bili člani udruženja, ko so bili še v aktivni službi, če je udruženje tedaj obstojalo. Vse strokovne organizacije državnih uslužbencev stoji pod nadzorstvom resornih ministrov, katerim morajo predlagati letna poročila o svojem delu. Proti državnim uslužbencem, ki se pregreše proti tem odredbam, se bo disciplinsko postopalo. Zaključek bi bil v kratkem: vse strokovne organizacije naj služijo narodu in državi z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago.

S tem je samo jasnejše in z zakonom v bistvu močnejše sankcionirana ideologija našega udruženja. Tudi na ta način se apelira na vest in zavest vsakega učitelja kraljevine Jugoslavije, da iskreno in častno, aktivno sodeluje pri definitivnem ustvarjanju jugoslovenske narodne duše. Ravno tako naj se prekine, če se je to dogajalo ali se dogaja, stike z vsemi strujami, ki so nasprotno, ali ne harmonirajo z resnično jugoslovensko ideologijo. Brez dela, brez akcije se prenaša — na psihološko razumljiv način — od starih in onemoglih uslužbencev na mlajše, ki so tudi sicer zaposleni v državni službi. S tem ni za-

konodajalec hotel pokazati samo zasluženost spoštovanje miru in pokoja upokojenih tovarišev, ki so se kot aktivni izrabili v delu za dobrobit naroda, države in stanu, nego tudi dolžno spoštovanje metodam dela, taktiki in ideologiji ostarelih, za katero naj pride nujna izmenjava, ki je živahnejša, vztrajnejša, navdušenja in iznajdljivejša. Vsakdo dobi svoje mesto, ki se ne da zamenjati z drugim. Ni tu nikakih tendenc nekvalečnosti, nego le nova izmenjava, orientirana v nov način, ki uvaja v vztrajno delo nove sile, nove rodoljube, nove bojevnike na polju jugoslovenske kulture in prosvete. Težavno bi bilo na novo vzgajati, in prevzgojiti za nove potrebe,

smeri in nova podjetja, staro generacijo, ki je v pokoju in ima drugo vzgojo, ki jo je dala preteklost (dasi slavna, ona ni smoter nego sredstvo sedanosti). Ostareli naj počivajo na svojih lavorikah, naj pomagajo s primernimi nasveti, moralno in materialno sedanji generaciji, ki stopa hrabro v areno življenja in dela. Naj pomagajo novim vitezom ustvarjajoče akcije in plemenite tekme, ki hočejo s čvrstim, moralnim prepričanjem, vedno dvignjeno glavo in zravnano delati za duhovno preobrazbo drage nam Jugoslavije.

Damjan V. Rašič,
predsednik UJU.

Modernizacija pouka z modernimi tehničnimi sredstvi.

Šola mora korakati vzporedno z novimi tehničnimi iznajdbami. — V šole moramo upeljati skioptikon, kino, gramofon in radio. — Ves pouk bo zanimivejši in bolj nazoren. — V Dravski banovini moramo organizirati tudi šolski radio. — Vsi pogoji so dani. — K temu mora pripomoči oblast, radio postaja in učiteljstvo!

Pouk, ki ga tvori golo predavanje, je pomankljiv. Pri nekaterih predmetih je brez nazornih učil skoraj nemogoč. V vsakem slučaju pa tvorijo taka učila dragoceno pomoč učiteljevi govorniki besedi. To, kar je povedala beseda, le prerado brz izpuhti. Vtis pa, ki so ga dojele vnanji čuti, skoraj vedno ostane pa si še pridruži zmisel razlagajoče besede.

V tem je pač pomen najrazličnejših zbirk učil po naših zavodih. A ne samo, da so te zbirke v vojni in vojnovni dobi precej trpele, ne samo, da se niso dopolnjevale, tudi izpopolnjevale se niso.

Im vendar čas teče. Lahko bi rekli, da je napredek enega sedanjih let enak napredku enega desetletja pretekle dobe. Napredujoča tehnika ustvarja poleg najrazličnejših drugih čudes tudi nove možnosti nazornega pouka. Te možnosti čakajo, da se šola nanje spomni, da jih uvede in se z njimi obogati kot še z ničemer doslej.

Priznamo si, da obilica šolskega gradiva zelo narašča. Pedagog, ki zares čuti z mladino, bo zato iskal vseh raznih možnosti, kako bi ji učenje olajšal. Poznam kolege, ki se ne utrudijo, žrtvovati dolge popoldneve za to, da zrišejo in naslikajo skico, podoba, ki jim bo služila pri pouku. Nadomešča jim mnogo govorenja, katerega uspeh je dvomljiv, zagotavlja pa nasprotno vse drugačno, plastično in trajno apercepcijo učencev.

Čemu bi torej še dolgo odlašali z uvedbo učnih pripomočkov kot nam jih je pripravila moderna tehnika?

Učni pripomočki moderne šole.

Vse učne pripomočke lahko delimo v dve veliki skupini: v vizuelne in avditivne.

Vsi dosedanji učni pripomočki spadajo skoraj izključno v prvo, vizuelno (= nazorno) skupino. Pridružita se jima dva moderna pripomočka, ki hočemo v naslednjem obravnavati: skioptikon in kino.

Avditivno skupino pa ustvarjata dva moderna, nad vse važna pripomočka: gramofonska plošča in radio. Tudi tema dvema bodo veljala moja izvajanja.

S temi štirimi modernimi pripomočki se odpirajo široki pogledi modernemu pouku. Trojen je njihov pomen: še tako živahno predavanje bo z njimi pridobilo, ker ga bodo na doslej nemogoč način poživila; ustvarila bodo za pouk pravilno razpoloženje, ki je neobhodno potrebno za plodno dojetanje učencev; tretji, snovno glavni pomen pa je, da so kot učila nedosežni.

Modernizirajmo z njimi svoj pouk. Predpogoj seveda je, da v tej smeri zainteresiramo in prepričamo merodajne faktorje. Temu naj služijo sledeča izvajanja, ki naj ustvarijo, če mogoče, tudi v širši javnosti zanimanje in razumevanje za probleme modernega pouka.

Slika kot učno sredstvo.

Nesporno je, da zavzema slika med učili zelo odlično, morda celo najodličnejše mesto. Prirodopis, zemljepis, zgodovina in tudi verouk s pridom uporabljajo obstoječe zbirke slik. V mnogih primerih pa so te zbirke ali zastarele ali pa sploh nedostate. Vzgojitelji jih rišejo sami, če imajo zato zmožnosti ali potrebno vemo, ali pa si pomagajo s tem, da kažejo od klopi do klopi slike iz zavednih ilustriranih večjih znanstvenih del. Prvo od vzgojiteljev ni mogoče dosledno zahtevati, drugo pa, bodimo odkriti, občutno vpliva na disciplino v razredu in vrhu tega predstavlja bolj izgubljen čas kot pa faktično korist učencev. Tudi kroženje takih knjig ali zbirk razglednik (kakor n. pr. zelo dobra serija E. Tigetja: Cartes postales classées méthodiquement pour l'enseignement de l'Histoire) ni idealno, ker se s tem odvraca zanimanje posameznikov od predavanja.

Uspeh je popoln le, če vidijo sliko vsi učenci hkrati in jo istočasno ilustrira učiteljeva beseda v neprisljeni obliki.

Skioptikon in skioptična predavanja v šoli.

Kaj torej storiti?

Zdi se mi, da kaže pot način našega ljudsko-prosvetnega dela, ki rodi vendar lepe sadove: skioptična predavanja. Uvedimo skioptikon v šolo, on nam bo nadomestil stare in nepopolne zbirke slik. Ne bojmo se stroškov za diapozitive! Takozvani episkop, oziroma epidiaskop nam omogoča projiciranje kakršnekoli slike — razglednice, ilustracije iz časopisa ali knjige, ki jih uvrstimo metodično v svoje predavanje. Prepričan sem, da bi tako predavanje izredno pridobilo na zanimivosti in bi rodilo vse drugačne sadove nego še tako napeto predavanje brez uporabe učil!

Skioptikon, zlasti če je episkop (epidiaskop), ima torej svoje neprecenljive dobre strani iz oziroma na možnost široke izbire slik. Vendar so te slike mrtve, negibne. Je sicer v njih čar luči, ki jih prežarja in jih skozi temo projicira na steno. A poleg tega je skioptikon nekoliko težko prenašati iz razreda v razred in zahteva poleg sebe človeka, ki zna z njim ravnati. Ne navajam tega zato, da bi služilo v oporo njim, ki jim uvajanje podobnih reči v šolo principiarno ni simpatično. Menim, da sem dovolj podčrtal nad vse dragocene možnosti skioptikona. Hočem le pokazati na drugo moderno pridobitev, ki čaka, da se ji odpro vrata v šolo in postane enakovredna vsaj mrtvim zbirkam kabinetov in Pichlerjevimi slikami — film.

Kino-film v moderni šoli.

Saj vendar poznate kakšen mali Pathé-Boby aparat? Pa niste nikdar prišli na misel, kako sijajno bi se dal tak aparat uporabiti v šoli? Meni se namreč zdi, da je tak aparat kot nalašč — samo za šolo... Velikost slik, ki jih projicira, odgovarja namreč popolnoma dimenzijam naših razredov. Za prenašanje in upravljanje je skrajno enostaven. In ne morem si misliti lepše ilustracije in lepšega posnetka vašega predavanja v zadnjem delu ure nego je odgovarjajoč Pathé-Boby film na narobe obrnjemem zemljevidu...

Imel sem priliko, urejati nekoč privatno zbirko malih Pathé-Boby filmov. Naravoslovec bi bil navdušen nad raznolikostjo in bogastvom teh malih filmčkov, katerih vsak traja tri do pet minut in pokaže v brezhbnem znanstvenem posnetku, o čemer učitelj govori vsaj dvajset minut. Učitelj zemljepisja bi našel filme, ki bi jih na vsak način hotel odnesti s seboj. In tudi učitelj francoščine (firma je namreč francoska) bi našel v poživitev svojega pouka tu pa tam filmano kako zanimivo »Fable« dobričine Lafontainea. Učitelj higijene, ki se danes muči z različnimi učnimi knjigami, bi našel med temi filmi mnogo stvari, ki bi mu izredno olajšale predavanje. In čemu ne bi učitelj zgodovine od časa do časa privoščil svojim učencem kak film kot je n. pr. »Henri IV.«, ki traja menda dvajset minut in izvrstno prikazuje v lapidarnih potezah dobo, dogodka in osebnosti?

Najnovejši Pathé-Boby repertoar mi sicer ni znan, vendar ne dvomim, da se je, sicer deč po starejših filmih, obogatil in izpopolnil. Za naš pouk pa so to vse žal še neizkopani zakladi. Če pa bi postal mali Pathé-Boby tako običajen kot kako drugo učilo ho naših šolah, ne dvomim, da bi se našli pedagogi, ki bi za svoj pouk sami snemali kratke filme iz narave itd., kakor se najdejo danes taki, ki sami rišejo slike in zemljevide. Podobnih filmskih amaterjev je namreč danes tudi pri nas že toliko, da se to ne smatra več kot nemogoče ali ekstravaganтен sport. Treba je vsekakor nekaj sredstev, ki pa se bodo za prosvetne namene gotovo dobila.

Tudi gramofonska plošča služi pouku.

Skrajni čas je, da se naša nazorna učila izpopolnijo s pridobitvami moderne tehnike. Treba je pa tudi potem iti korak dalje in pogledati, ali ta tehnika ne nudi še kaj novega. Odkrili bomo na ta način dve stvari: gramofonsko ploščo in radio.

Gramofonska plošča je že davno nehala biti banalno gostilniško razvedrilo, ki ga je označevala nemogoče popleskana tromba v vresečem glasom. V tekmovanju z radiem, ki ji je grozil, da jo izpodrine, se je gramofonija tako izpopolnila, da danes celo uspešno konkurira z radiem. Tudi to naj bo povedano tistim, ki imajo proti podobnim »igračam« take ali drugačne predsodke.

Plošča predstavlja danes odlično kvaliteto mehanske reproducirane glasbe. Kot taka pa je postala tudi dragoceno učilo. Ustvarila je prav za prav novo vrsto učil, avditivna učila, in je že začela svojo zmagoslavno pot n. pr. v nemškem šolstvu.

Njim, ki sovražijo vsako senco sentimenta, seveda ne more biti namenjeno, če povem da vidim v plošči najprej važen pri pomoček, da ustvarim v razredu tisto, o čemer sem govoril uvodoma — razpoloženje. In zato si upam izraziti nezasišano mnenje, da more n. pr. učitelj literature, verouka, celo zgodovine za ustvarjanje razpoloženja s pridom uporabljati skrbno izbrane plošče. Pri razlagi Prešerna — »Mornarja«, pri predavanju o liturgiji — korali, pri obravnavanju Napoleona — korračno iz njegove dobe, kot sem jo v svoje veliko veselje slišal nedavno v radiu. Ti primeri so kajpak docela slučajni. Mislim pa, da bo vsak, kdor je dobre volje, uvidel, kakšne možnosti plošča nudi in v kakšni smeri se je n. pr. v Nemčiji poslužujejo. »Realnejša« in običajna, dasi v naših šolah še neznana pa je uporaba plošče pri pouku živih jezikov. Pouk živih jezikov, zlasti njihove fonetične strani, se vrši že delj časa s pomočjo gramofonskih plošč.

Gramofon v službi jezikovnega pouka.

Za francoščino mi je znana izvrstna nemška izdaja serije plošč pod naslovom Polydor-Didakt »Französisch für Deutsche«. Vsa serija obstoja iz 26 plošč (120 RMk), ki jim je pridejana tudi odgovarjajoča tekstna knjiga. Kurz sta priredila pod naslovom »Cinq semaines à Paris« Franz Joseph Niemann in lektor Claude Grandier, ki sta si ga zamislila kot dialog. Kot primer naj navedem izredno spretno razdeljeno snov po ploščah:

1. La dernière journée d'Ulrich à Berlin. Dialogue: Les nombres, l'heure, les jours de la semaine.
2. Ulrich quitte Berlin. Dialogue: Frais de voyage, bagages.
3. De Berlin à Cologne. Dialogue: Le chemin de fer.
4. De Cologne à Paris. Dialogue: Le paysage, la vie à la campagne.
5. L'installation d'Ulrich à Paris. Dialogue: Les repas en France.
6. Une famille française. Dialogue: L'art de faire des oeufs à la neige.
7. Visite de l'appartement et première sortie d'Ulrich. Dialogue: L'entretien de la maison.
8. Les rues de Paris. Dialogue: Comment Ulrich emploie sa journée de Paris.
9. Ulrich écrit à ses parents. Dialogue: La manière d'écrire une lettre.
10. Ulrich déjeune au restaurant. Dialogue: La cuisine française.
11. Visite de l'Hôtel des Invalides. Dialogue: A travers Paris.
12. Sur la Seine jusqu'à Saint-Cloud. Dialogue: Le rôle de la Seine dans l'histoire de la France.
13. Ulrich fait des achats dans le quartier. Dialogue: Boutiques et fournisseurs du quartier.
14. Quelques curiosités de Paris. Dialogue: Le Père Lachaise, la Tour Eiffel.
15. Ulrich fait des achats au Louvre. Dialogue: Le rôle important du concierge.
16. Une réception chez les Morel. Dialogue: Chansons et rondes enfantines.
17. Une dimanche à Paris. Dialogue: Les différents sports.
18. Une partie de campagne aux environs de Paris. Dialogue: La Forêt de Fontainebleau. La nautique.
19. Ulrich tombe malade. Dialogue: Ce que l'on trouve dans les journaux.
20. Les plaisirs de la fête foraine. Dialogue: La famille, une parenté compliquée.
21. Une excursion à Versailles. Dialogue: L'automobilisme. L'orage.
22. La fête nationale à Paris. Dialogue: Fêtes civiles et religieuses en France.
23. Une chanson française. »Ma Normandie«.
24. Ulrich quitte Paris. Dialogue: La France et les Français.

Če ste pazljivo sledili razdelitvi snovi, ste opazili, da je razvrščena neprisljuno logično v zanimivem okviru. Čeprav je zbirka namenjena samoukom, bi brez dvoma koristila vsakemu razredu z obilico »leçons de choses« v avtentični francoski izgovarjavi. In baš za izgovarjavo gre pri vsakem tujem jeziku in še posebej pri francoščini. In v tem oziru bo plošča služila ne le učencem, ampak tudi učitelju v svrhu pazljive kontrole lastne izgovarjave. Dve plošči sta namreč še posebej namenjeni fonetiki. Ena podaja vokale, druga konsonante na primerih.

Mislim, da je odveč vsako dokazovanje, da spada gramofon vsaj s primerno serijo didaktičnih plošč za francoščino v inventar vsakega našega srednjehšolskega zavoda. V Nemčiji pa najdem ploščo tudi v službi materinščine. V isti izdaji je izšla namreč že serija »Deutsch für Deutsche«. Deset plošč nudi v štirih oddelkih kratak tečaj iz nemške fonetike, slovnice, prerez skozi razvoj nem-

Darujte od prvih poviškov primeren znesek za „Učiteljska doma“ in 5 Din za „Djački dom v Beogradu po sklepu skupščine.

Gg. šolski upravitelj!

Vaša narodna dolžnost vam nalaga, da zagotovite svoji šoli nabavo, z rešenjem ministrstva prosvete O. N. br. 36537/25. in O. N. br. 24398/30 odobrenih pomožnih učil v zemljepisnem pouku

Po naredbi prosvetnega oddelka Dravske banovine obvezana je vsaka šola imeti vsaj 1 izvod tega učila

Slike z Jadrana in Primorja

12 različnih umetniških barvnih slik Dalmacije in Primorja, izdelanih po naših najslavnejših mojstrih prof. Crnčiču, Kovševiću in Krušiču.

Znižana cena Din 296

razume se, da skupno z učno knjigo, zavijanjem in poštnino. Slike so velike 45x50 cm in so pripravljene tako, da se jih lahko obesi na zid. — Poleg tega, da so te lepe slike v okras šolskih prostorov, so po razpisu ministrstva za vojno in mornarico D. br. 44012/26 in ministrstva notranjih del J. B. br. 20496/26 najprimernejše sredstvo za uspešno propagando za naš Jadransko.

Mudite otrokom pri nazornem pouku užitek spoznavanja prirodnih lepot našega morja in Primorja! Budite v otrocih nacionalno zavest z dosegi ljubekni do jugoslovenskega Jadrana.

Oskrbo šol v Dravski banovini vrši samostojno Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani

škega jezika in glavne dialekte. K temu še vzorne recitacije pesmi. Seveda si prav ne upa misliti na kaj podobnega pri nas... Ne bom se dalje spuščal v vse možnosti, ki jih je odkrila n. pr. razstava »Phonoschau« v jeseni 1930. v Berlinu za pouk v zemljepisju s pomočjo plošč (snemki iz vseh delov zemlje).

Organizirati bo treba šolski radio.

Vse možnosti plošč pa vključuje in daleč preko vsega tega — radio, ki je že skoraj več nego golo učilo. Problem radia v šoli sem načel že davno. Pisal sem o njem v reviji »Radio Ljubljana« leta 1929. (št. 30. in 33.) ter leta 1930. (št. 31.). Serija člankov, ki so izčrpno poročali o sedanjem stanju tako zvanega šolskega radia, sem priobčil v imenovanem listu začetkom letošnjega leta (št. 5., 6., 7., 8. in 9.).

Dva vodilna naroda sedanjosti, angleški in nemški, sta spoznala veliko pomembnost radia tudi za šolo. Pri ogromnem razmahu, ki ga je doživela radiofonija v zadnjih letih na vseh področjih kulturnega življenja, glasbi, literaturi, teatru, znanosti, se je modernim in naprednim pedagogom Nemčije in Anglije porodila misel o uporabi radia tudi v šolske svrhe.

Povedal sem že, da je pri tem radio vse več nego golo učilo. Uvršča se marveč kot integralen del pouka v celotno šolsko delo. To pa ne zato, da bi nadomestil učitelja, ampak da izpolni tiste vrzeli, ki jih tudi učitelj ne more izpolniti, in pa da v nekaterih slučajih z osrednjega mesta poskrbi za vzorno predavanje.

Samo po sebi se razume, da bi se vršile oddaje med učnim časom, upoštevajoč učne ure naših, recimo najprej, srednjih šol. Urniki bi se seveda morali ozirati na oddaje šolskega radia in nasprotno bi moral radio biti na razpolago za dogovorjene ure. V tem pač ni nikakih posebnih težav. V čem pa vidim možnosti šolskega radia?

Kako služi radio pouku?

Predvsem je radio priznan kot neprecenljiv učni pripomoček za jezikovni pouk in pri tem uspešno konkurira z gramofonom. Njegove prednosti so v tem, da prihrani nabavo radioaparata stroške za nabavo gramofonskega aparata, pri čemer nudi radio kot šolski radio — seveda ga pri nas še nimamo — možnost uporabe še v marsikaterem predmetu. Eno tedensko uro bi mogel izpolniti radio. Važne pri tem niso le recitacije, marveč še bolj dialogi rojenih in pedagoški nadarjenih pa izobraženih Francozov, Nemcev, Angležev, Italijanov, pa tudi Srbov in Hrvatov. Uho se mora privaditi tuji besedi, ki je vsa drugačna v tujčevih ustih nego v učenčevih predstavi, kjer je nastala po morda dobrem učitelju. Seveda mora služiti za podlago tekstne knjige, enotne za vse šole. Pa tudi materinščina s svojimi najizrazitejšimi narečji in vzornimi recitacijami odličnih književnih del v odlomkih bi morala pri tem priti do veljave.

V tesni zvezi z jezikovnim poukom je pouk iz literarne zgodovine. Vanjo baš segajo recitacije. Sijajen domislek je n. pr. mikroreportaža antične drame, kot so jo uprizorili nedavno v nemškem šolskem radiu. Napovedovalec sredi fiktivne antične množice opisuje gledališče, vrvenje ljudstva, ureditev teatra, nastop igralcev, govori o pisatelju (slučajno Aischil uprizorili pa so se njegovi »Peržani«), nato pa s svojimi opombami spremlja potek vse igre, ki se prenaša...

Radio pa bo mogel služiti tudi pouku iz zemljepisja, zgodovine (znamenite zgodovinske scene v obliki slušnega prizora) in zlasti glasbe. Glavno je seveda invencioznost in pedagoški čut organizatorjev in izvajalcev.

Z vsako novotarijo so težave. Vem, da bo misel o šolskem radiu našla mnogo ne le nevernih Tomažev, ampak raje odkritih nasprotnikov.

Tem naj v kratkih potezah orišem nemški in angleški šolski radio. Mesto vseh argumentov naj govori visoknapredna tujina.

Šolski radio v drugih državah.

Nemški šolski radio je zaživel leta 1927. Izšel je iz učiteljstva, ki si je osnovalo svojo »Funkpädagogische Arbeitsgemeinschaft«. To delovno občestvo mladih učiteljev je našlo razumevanje pri vodstvih postaj in nastala je preoblika nemškega šolskega radia: »vadniški« vzorni razred z vzornim pedagogom pred mikrofonom. Razred pred mikrofonom se ni mogel vzdržati. V pojem šolskega radia se je vneslo tudi samostojno predavanje vzgojitelja. S časom se je oblika šolskega radia docela izpremenila in se približala tisti, ki sem jo podal popreje kot nekakšen obris delovanja šolskega radia pri nas. Vsa prizadevanja za razmah in uvedbo šolskega radia so tudi v Nemčiji izhajala samo iz privatne strani. Bilo je spočetka vse skupaj le poskus nekaterih idealistov, ki so znali v ta namen dobiti dovoljenje šolskih oblasti. Vsem na čelu pa so bile nemške oddajne družbe, zlasti »Deutsche Welle«. Od privatnih korporacij naj omenim društvo za šolski radio, od državnih radio-oddelek osrednjega zavoda za vzgojo in pouk ter državni osrednji urad za prirodopisni pouk pri pruskem prosvetnem ministrstvu. Radio pa kljub temu še ni bil integralen del pouka, dasi ga je uporabljalo n. pr. na Pruskem že do 17.000 zavodov. Pač pa je bilo ustanovilo prusko prosvetno ministrstvo pedagoški delovni odbor za vprašanja šolskega radia, ki je bil predvsem študijskega in posvetovalnega značaja, a je pomenjal prvo obliko državne sankcije šolskega radia. V poletju leta 1930. pa je končno prišlo do centralizacije in podržavljenja šolskega radia, ki je na ta način postal integralen del šolskega pouka v Nemčiji. Upravlja ga »Zentralstelle für Schulfunk« pod vodstvom stud. svetnika Frebela.

Urnik šolskega radia.

Morda bi vas zanimal tak urnik šolskega radia v Nemčiji. Imam sicer pri roki samo primer privatne dobe, pa menim, da bo tudi izpolnil svojo nalogo.

Primer za zemljepis: Ponedeljek, pouk od 11-15 do 11-55 »Južna Amerika«, Torek, umetniška prireditve v zvezi s ponedeljkovim poukom: »Kot farmer v Argentini« ali »V brazilskem pragozdu«. — Primer za poetiko: Ponedeljek, pouk: Bajka — Bajka o labudjem vitezu, kot tip bajke in kot narodna bajka. Torek, umetniška prireditve v zvezi s ponedeljkovim predavanjem: Iz Wagnerjevega »Lohengrina«. 1. Overtura, 2. Glasba. III. dejanje in svatbeni zbor. 3. Pripovedka o Graalu.

Izprememba učne oblike z radiem.

Sedanja oblika pouka bo pač močno drugačna in vse bolj praktična. Anglija se je brez dvoma okoristila z nemškimi izkušnjami. (To mi kaže angleški urnik, ki ga bom kasneje navedel). Angleški šolski radio preživlja namreč šele prvo šolsko leto obstoja. »British Broadcasting Corporation«, ki upravlja vso angleško radiofonijo, je ustanovila »osrednji svet za šolski radio, ki ga tvorijo predstavniki prosvetnega ministra, raznih oblasti, vzgojnih organizacij in učiteljskih ter profsorskih sindikatov. Cela vrsta pododborov se bavi s tehničnimi vprašanji, s stiki z vzgojitelji, z vsako posebno panogo programa. Ti pododbori predlagajo učitelje in profesorje, ki naj vodijo tečaj, izdelujejo z njimi te tečaje v podrobnostih ter prireajo učne načrte, oziroma učbenike. Tu sodelujejo trije vzgojitelji, ki imajo prakso pri sprejemanju radijskih oddaj pred učenci. Vsak učenec ima pred sabo na vpogled ilustrirani učbenik, kjer lahko zasleduje načrt lekcije ter glavne misli iz nje. Nato pa pridejo vprašanja, ki mora nanje odgovoriti. Učbenik glasbene ure nudi note in besedilo pesmi, ki služijo kot vzgled. Učbenik za poljedelstvo vsebuje navodilo za celo vrsto lahkih poizkusov, ki jih more učenec napraviti doma. Cela vrsta shem in fotografij oživlja otroku pouk iz biologije in higijene. Najmlajšim pa ilustrirajo stare slike zgodbe iz preteklosti. In v kakšno veliko pomoč so profesorju zemljepisja, ki predava o britskem imperiju, slike od povesod, ki predstavljajo učencu mesta in pokrajine, ki o njih čuje razlagajočo besedo!

Programi šolskega radia.

Šolski radio je namenjen takó srednješolskemu, kakor osnovnošolskemu pouku. Pri tem se ozira na starostno dobo. (Pri rokah imam urnik angleškega šolskega radia iz prvega tromesečja letošnjega šolskega leta). Upošteva se pri tem izključno popoldanski pouk.

Ponedeljek: 14-10 srednja šola: francosko čtivo in dialogi (profesor — Francoz). 14-30 osnovna šola (10 do 12 let): Zgodovina — otrok v starih časih. 15-05 osnovna šola (najmlajši): Mitološke in mednarodne ljudske legende. — Torek: 14-10 srednja šola (nižješolci): Prirodopis. 14-30: Glasba za začetnike. 15-00: Koncert 15-15: Glasba za naprednejše. 15-35 osnovna šola (starejši): Francoščina. 16-05 srednja šola: Razni poklici, ali (izmenoma) Napredek znanosti. — Sreda: 14-30 osnovna šola (starejši): Biologija in higijena. 15-30 Angleška književnost. — Četrtek: 14-10 srednja šola: Nemščina, čtivo in dialogi (profesor — Nemeč). 14-30 Angleška izgovarjava. — Petek: 14-30 Poljedelstvo. 15-00 Narodi in kraji britskega imperija. 15-25 Zgodbe. 15-45 Dramske recitacije in koncert.

Izbera kvalificiranih specialistov za te tečaje zagotavlja nesporno avtoriteto. Lekcije tujih jezikov vodijo tuji zavezne narodnosti. Pri tečaju o izberi poklica govori mornariški častnik o svojem opravilu, aviatik o svoji službi, inženjer o industriji. Isto ve-

lja za tečaje o napredku znanosti: najslavnejši angleški učenjaki podajajo dijakom pred mikrofonom zadnje izsledke svojih laboratorijev... Take stvari more nuditi šoli le radio in v tem je njegov velikanski pomen zanj.

Mladino bomo priklenili k šoli.

Vsak izmed štirih predmetov, ki sem o njih govoril, bi zahteval podrobne študija vsaj v posebnem predavanju. Pomanjkanje časa mi zaenkrat ne dopušča, da bi se takemu študiju posebej posvetil. Menim pa, da sem dal pobudo. Vem, da je vedno dolga pot od zamisli do realizacije. A prej ali slej bomo tudi to dočakali.

Zakaj sila razmer nas bo v to prisilila. Menim, da šola bržčas nikdar ni predmet ljubezni učee se mladine. To je sicer napak in baš nasprotno od ideala. Gotovo pa je, da je današnja mladina prav zelo daleč od generacije, recimo, Vzorov in bojev... S tem hočem reči, da se je bogastvo mladostne vitalnosti zaobrnila od duhovne aktivnosti v telesnost ter si poiskala sprostitev v sportu. To je nekaj, kar je popolnoma nasprotno pojmovanju starejših vzgojiteljev.

Vendar je tu prav zaman strogo dvignjeni prst resnega profesorja, zaman so upori in stalno zabavljanje nad sedanjo mladino!

Sila silo rodi in bo mladini šole še bolj odtujila. Mi pa moramo skrbeti, da jo privedemo nazaj — še več, mi moramo delati na to in ne smemo odnehati, da mladina šole — vzljubi. Pojdimo ji nasproti! Reformirajmo v tem smislu način pouka! In v tem je smisel in namen mojih izvajanj. Moj predlo je ta — če najde kdo boljšo pot, čast mu!

Zakaj za tisto gre, čemur ves svoj trud posvečamo in kar nam je narod kot svoje najdražje zaupal — za našo učee se mladino! Jaz verujem v nova učila in sem prepričan, da nas uspehi ne bi razočarali!

Prof. Niko Kuret.

Splošne vesti.

VABILO.

Poverjeništvu UJU, Ljubljana vabi vse tovariše in tovarišice, ki imajo na skrbi svoje otroke, na ustanovni občni zbor novega samostojnega društva »Samopomoč za otroke učiteljev (profesorjev) in učiteljic«, ki se bo vršil v nedeljo, dne 17. maja 1931. ob 9. uri dopoldne v sobi odsekov UJU v Ljubljani, Francišanska ulica 6 (sprednji trakt) s sledečim vzporedom:

1. Uvodno pojasnilo.
2. Čitanje novih pravil.
3. Volitev društvenega odbora.
4. Slučajnosti.

Poverjeništvu UJU, Ljubljana.

— Ministrstvo prosvete o pevskem zboru učiteljstva pov. UJU — Ljubljana. Ministrstvo prosvete je izdalo sledeči odlok: »U Ljubljani postoji Pevski zbor učiteljstva Udruženja jugoslovenskog učiteljstva sa zadatkom kulturno-nacionalne misije i da, u duhu manifesta Nj. Vel. Kralja od 6. januara 1929. godine, širi narodnu pesmu i propagira u narodu ideju državnog i narodnog jedinstva. — Osnivanje i održavanje ovoga Zbora treba da služi na čast ljubljanskom učiteljstvu. — Već po svom zadatku potrebno je da ova učiteljska ustanova što pre stekne priznanje i glas prvoklasnog pevačkog društva. Ona to po svome dosadanjem radu obećava, a i biće, ako je svi ljubljanski učitelji i učiteljice svesrdno pomognu. Toga radi niko od nastavnika narodnih škola u Ljubljani i bližjoj okolini, ko ima glasa i sluha za pevanje, ne treba da dopusti sebi i da ne bude član ovog pevačkog zbora. Oni pak, učitelji i učiteljice koji nemaju glasa i sluha za pevanje treba na drugi način da doprinosu, da se ova učiteljska ustanova za narodno prosvetovanje pomoću vokalne muzike održava i napreduje. Oni pre svega, treba da su sami članovi pomagači, a osim toga, da rade na prikupljanju članova pomagača, utemeljača i dobrotvora među svojim kolegama i u građanstvu. Sve su ovo učitelji, i jedni i drugi, dužni činiti i po § 78. Zakona o narodnim školama, koji im nalaže da rade na narodnom prosvetivanju. Sem toga, oni su po § 82. istog Zakona obavezni potpomagati svaki rad van škole, koji se preduzima radi prosvetivanja širokih narodnih krugova. A u takav se rad, prema odredbi 2. stava § 157. Zakona o narodnim školama, ubrajaju i pevačka društva. — Da bi Pevski zbor učiteljstva u Ljubljani postao brojno jači i da bi mu se dala mogućnost da dobije što veći broj dobrih pevača, preporučuje se učiteljima i učiteljicama iz okoline Ljubljane da u vanškolsko vreme, ali bez ikakve štete po rad u školi, mogu posećivati časove pevanja ovoga Zbora. — Izvolite prednje saopštiti svima učiteljima i učiteljicama grada Ljubljane i okoline i preporučite im da svesrdno pomognu rad Pevskog zbora učiteljstva UJU u Ljubljani.«

— Ob izplačilu novih plač so darovali za Učiteljski dom v Mariboru: Ludvik in Tončka Šijanec v Razvanju 60 Din; učiteljsvo deške osnovne šole v Studencih pri Mariboru 150 Din. Darovalcem najiskrenejša zahvala! Tovariši, tovarišice, posnemajte jih! — Blagajnik.

— Vsa učiteljska društva UJU, poverjeništvu Ljubljana naprošam, da pravočasno in najkasneje do 5. junija t. l. izterjajo od svojega članstva vse zaostanke, včevši mesec junij, in skupni znesek nakažejo glavni

blagajni točno do določenega dne. Nobeno društvo ne sme izkazovati dolga za tekoče poslovno leto. Ob določenem terminu naj bodo tudi vse mesečne prijave na svojem mestu. Zadeva je nujna in prosim, da so vsa društva v tem slučaju točna. — Glavni blagajnik.

— Predavanje univ. prof. dr. K. Ozvalda o pedagoškem tečaju v Ljubljani, je privabilo dokaj poslušalcev v soboto zvečer 2. t. m. v risalnico učiteljskega. Obilo so bili zastopani sreski šolski nadzorniki iz Dravske banovine, akademiki, člani učiteljskih zborov učiteljskih in učiteljstva. Predavanje je otvoril poverjenik tov. Andrej Skulj. Predsedoval je načelnik prosvetnega oddelka banske uprave g. dr. Drag. Lončar. Profesor dr. Ozvald je očrtal dobrine in delo »stare« šole napram »novi« šoli ter svetoval v svojih tezah preudarnost glede prenašanja in uvajanja pedagoške novosti. Po predavanju so se mnogi oglasili k debati, ki je trajala skoro eno uro.

— Čitajte! Na drugem mestu čitate vabilo na ustanovni občni zbor samostojnega društva »Samopomoč za otroke učiteljev (profesorjev) in učiteljic«, ki se bo vršil v nedeljo dne 17. maja 1931. v Ljubljani. Odslek, ki se je bavil s tem vprašanjem, je vso zadevo premotril vestno in temeljito ter sestavil društvena pravila, ki jih je banska uprava tudi že odobrila. Od Vas, tovarišice in tovariši, zavisi procvit in razmah novega društva, ki je bilo za osamosvojitve učiteljskega stanu zelo potrebno. Pridite vsi na ustanovni občni zbor in prigrisajte takoj vse otroke! Društvo prične redno poslovati 1. junija 1931. Do takrat bodo prešli vsi, ki so se do zdaj prigrisali, potrebne tiskovine in položnice za nakazilo sprejemnih pristojbin. Po ustanovnem občnem zboru bo priobčil »Učit. Tovariš« zneske za sprejem pristojbine, posmrtnino in odpravnino ter vse druge važnejše sklepe, ki si jih bo osvojil ustanovni občni zbor. Na svidenje na občnem zboru!

— Odstopimo vsi delnice »Priv. agrarne banke« Učit. domovom! Iz zadnje številke »Učit. Tovariš« posnemamo, da imamo še vedno premalo denarnih sredstev za naš bodoči »Učiteljski dom«. Časi so res težki in denarja primanjkuje. Mislim pa, da sedaj, ko bomo v par mesecih končali s plačevanjem delnic »Priv. agrarne banke«, bomo lahko kratkoma te delnice odstopili našima domovoma — brez bolečin. Na ta način lahko pridemo do lepe vsote. Podpisani od moje strani odstopam svojo delnico »Učiteljskemu domu« Maribor. — Karel Jakobec, šolski upravitelj, Sladki vrh.

— Ob spominih na umrlega tovariša Frana Oberžana. Hrupnega septembeskega dne sva se srečala v zaprašenih mariborski ulici. Ropot težko naloženih vozov je monotonno udarjal na vse strani. Njegovo lice je bilo bledikasto, kakor ga ne bi nikoli obsijalo solnce. Nadaljevala sva pot. Plahe so bile njegove slutnje; beda in trpljenje sta božali njegove bolne misli... Iskal je zatočišča, za dolge, trpljenja polne noči... Zdaj — zdaj je vse telo vztrepetalo — pobesil je oči in v dlan sklonil svoj obraz. Ulica polna radovednih pogledov je strmela vanj. Nenadoma je dvignil glavo in z razbitimi besedami dejal: »Kje bi dobil vsakdanji kruh?« In še: »Kje matura — kje vrnitev v — življenje?« Zaihtel je, kakor da bi hotel izprazniti vse svoje bolesti, preden bi vstopil v najbližjo gostilno. Šla sva zamišljeno naprej. Ločila sva se. Bolno in motno je gledal v prazno, vstopil in prosil... prosil... V valovih pozabljenja je utonilo trpljenje in beda in prišla je — vrnitev. In glej! Tihega in toplega jesenskega dne, sem ga po enem letu zopet srečal: učiteljeval je v Cankovi. Sleherna njegova kretinja je oznanjala blagostanje in srečo v — življenju. In! Kako se ti godi? »Da, srečen sem, srečnejši...« Prišla je blaga pomlad in narodno popisovanje! Ni še dokončal svojega dela, ni še pregrebel vseh zagonetk življenja in moral se je poln optimizma, idealizma, dejavnosti in spoznanja vrniti... Danes leži v rodni grudi, rešen vseh življenjskih spon in zopet čaka: vrnitev... Pokojni tovariš je bil rojen v Loki pri Zidanem mostu. Studiral je v Ljubljani in Mariboru. Zrelostni izpit je položil v šolskem letu 1928./29. Po dovršenem šolanju je služboval v Cankovi, kjer je zbolel in umrl. Počiva v Loki pri Zidanem mostu. — Fr. Kolar.

— Ponesrežil je v Ljubljani g. A. Likozar, sin tov. Ant. Likozarja in brat tovarišic Jožice in Anice Likozarjeve v Ljubljani ter podlegel poškodbam. Rodbini pokojnika naše sožalje!

— Gg. upraviteljem litjskega okraj! Nujno prosimo za slike glasom poslano okrožnice. Čakamo še na 7 zamudnikov. Pošljite takoj predsedstvu. — Odbor.

— Materi. Zbirka krajših recitacij in deklaracij o materi, zbral in za mladino priredil Alojzij Bolhar. Ker se na vseh šolah prireajo proslave materinskega dne bosta našla v tej knjigi i mladina i vzgojitelj dovolj lepega in hvaležnega gradiva na izbiro. Tudi voščil za god ali materinski dan je mnogo. V zbirki so zastopani naši najboljši mladinski pesniki (pesnice) in pisatelji z res prvovrstnimi deli, ki v njih povečujejo slovensko mater — mučenico. Zbirka je idejno urejena tako, da bo v njej lahko našel vsakdo takoj to, kar želi in hoče. S prebiranjem te knjige si bo mladina gojila in večala ljubezen do matere, zato ni ta knjiga samo koristna, ampak tudi vzgojna — torej vsekako potrebna. Knjiga obsega skoraj sto strani, je tiskana na finem papirju, vezana in na naslovnih strani opremljena z lepo in primerno sliko ter stane s poštnino skupno 18 Din. Založila tiškarna brata Rodé & Martinčič, Celje.

Darujte od prvih poviškov primeren znesek za „Učiteljska doma“ in 5 Din za „Djački dom v Beogradu po sklepu skupščine.

Gg. šolski upravitelji!

Vaša narodna dolžnost vam nalaga, da zagotovite svoji šoli nabavo, z rešenjem ministrstva prosvete O. N. br. 36537/25, in O. N. br. 24398/30 odobrenih pomožnih učil v zemljepisnem pouku

Po naredbi prosvetnega oddelka Dravske banovine obvezana je vsaka šola imeti vsaj 1 izvod tega učila

Slike z Jadrana in Primorja

12 različnih umetniških barvnatih slik Dalmacije in Primorja, izdelanih po naših najslavnejših mojstrih prof. Crnčiču, Kovševiću in Krušlinu.

Znižana cena Din 296

razume se, da skupno z učno knjigo, zavijanjem in poštnino. Slike so velike 45x50 cm in so pripravljene tako, da se jih lahko obesil na zid. — Poleg tega, da so te lepe slike v okras šolskih prostorov, so po razpisu ministrstva za vojno in mornarico D. br. 44012/26 in ministrstva notranjih del J. B. br. 20496/26 najprimernejše sredstvo za uspešno propagando za naš Jadransko primorje.

Mudite otrokom pri nazornem pouku učitek spoznavanja prirodnih lepot našega morja in Primorja! Budite v otrocih nacionalno zavest z dosegi ljubekni do jugoslovenskega Jadrana.

Oskrbo šol v Dravski banovini vrši samostojno Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani

škega jezika in glavne dialekte. K temu še vzorne recitacije pesmi. Seveda si prav ne upa misliti na kaj podobnega pri nas... Ne bom se dalje spuščal v vse možnosti, ki jih je odkrila n. pr. razstava »Phonoschau« v jeseni 1930. v Berlinu za pouk v zemljepisju s pomočjo plošč (snemki iz vseh delov zemlje).

Organizirati bo treba šolski radio.

Vse možnosti plošč pa vključuje in daleč preko vsega tega — radio, ki je že skoraj več nego golo učilo. Problem radia v šoli sem načel že davno. Pisal sem o njem v reviji »Radio Ljubljana« leta 1929. (št. 30. in 33.) ter leta 1930. (št. 31.). Serija člankov, ki so izčrpno poročali o sedanjem stanju tako zvanega šolskega radia, sem priobčil v imenovanem listu začetkom letošnjega leta (št. 5., 6., 7., 8. in 9.).

Dva vodilna naroda sedanosti, angleški in nemški, sta spoznala veliko pomembnost radia tudi za šolo. Pri ogromnem razmahu, ki ga je doživela radiofonija v zadnjih letih na vseh področjih kulturnega življenja, glasbi, literaturi, teatru, znanosti, se je modernim in naprednim pedagogom Nemčije in Anglije porodila misel o uporabi radia tudi v šolske svrhe.

Povedal sem že, da je pri tem radio vse več nego golo učilo. Uvršča se marveč kot integralni del pouka in celotno šolsko delo. To pa ne zato, da bi nadomestil učitelja, ampak da izpolni tiste vrzeli, ki jih tudi učitelj ne more izpolniti, in pa da v nekaterih slučajih z osrednjega mesta poskrbi za vzorno predavanje.

Samo po sebi se razume, da bi se vršile oddaje med učnim časom, upoštevajoč učne ure naših, recimo najprej, srednjih šol. Urniki bi se seveda morali ozirati na oddaje šolskega radia in nasprotno bi moral radio biti na razpolago za dogovorjene ure. V tem pač ni nikakih posebnih težav. V čem pa vidim možnosti šolskega radia?

Kako služi radio pouku?

Predvsem je radio priznan kot neprecenljiv učni pripomoček za jezikovni pouk in pri tem uspešno konkurira z gramofonom. Njegove prednosti so v tem, da prihrani nabavo radioaparata stroške za nabavo gramofonskega aparata, pri čemer nudi radio kot šolski radio — seveda ga pri nas še nimamo — možnost uporabe še v marsikaterem predmetu. Eno tedensko uro bi mogel izpolniti radio. Važne pri tem niso le recitacije, marveč še bolj dialogi rojenih in pedagoški nadarjenih pa izobrazjenih Francozov, Nemcev, Angležev, Italijanov, pa tudi Srbov in Hrvatov. Uho se mora privaditi tuji besedi, ki je vsa drugačna v tujčevih ustih nego v učenčevi predstavi, kjer je nastala po morda dobrem učitelju. Seveda mora služiti za podlago tekstne knjige, enotne za vse šole. Pa tudi materinsčina s svojimi najizrazitejšimi narečji in vzornimi recitacijami odličnih književnih del v odlomkih bi morala pri tem priti do veljave.

V tesni zvezi z jezikovnim poukom je pouk iz literarne zgodovine. Vanjo baš segajo recitacije. Sijajen domislek je n. pr. mikroreportaža antične drame, kot so jo uprizarili nedavno v nemškem šolskem radiu. Napovedovalec sredi fiktivne antične množice opisuje gledališče, vrvenje ljudstva, ureditev teatra, nastop igralcev, govori o pisatelju (slučajno Aischil, uprizarili pa so se njegovi »Peržani«), nato pa s svojimi opombami spremlja potek vse igre, ki se prenaša...

Radio pa bo mogel služiti tudi pouku iz zemljepisja, zgodovine (znamenite zgodovinske scene v obliki slušnega prizora) in zlasti glasbe. Glavno je seveda invencioznost in pedagoški čut organizatorjev in izvajalcev.

Z vsako novotarijo so težave. Vem, da bo misel o šolskem radiu našla mnogo ne le nevernih Tomažev, ampak raje odkritih nasprotnikov.

Tem naj v kratkih potezah orišem nemški in angleški šolski radio. Mesto vseh argumentov naj govori visokonapredna tujina.

Šolski radio v drugih državah.

Nemški šolski radio je zaživel leta 1927. Izšel je iz učiteljstva, ki si je osnovalo svojo »Funkpädagogische Arbeitsgemeinschaft«. To delovno občestvo mladih učiteljev je našlo razumevanje pri vodstvih postaj in nastala je preoblika nemškega šolskega radia: »vadniški« vzorni razred z vzornim pedagogom pred mikrofonom. Razred pred mikrofonom se ni mogel vzdržati. V pojem šolskega radia se je vneslo tudi samostojno predavanje vzgojitelja. S časom se je oblika šolskega radia docela izpremenila in se približala tisti, ki sem jo podal popreje kot nekakšen obris delovanja šolskega radia pri nas. Vsa prizadevanja za razmah in uvedbo šolskega radia so tudi v Nemčiji izhajala samo iz privatne strani. Bilo je spočetka vse skupaj le poskus nekaterih idealistov, ki so znali v ta namen dobiti dovoljenje šolskih oblasti. Vsem na čelu pa so bile nemške oddajne družbe, zlasti »Deutsche Welle«. Od privatnih korporacij naj omenim društvo za šolski radio, od državnih radio-oddelek osrednjega zavoda za vzgojo in pouk ter državni osrednji urad za prirodopisni pouk pri pruskem prosvetnem ministrstvu. Radio pa kljub temu še ni bil integralni del pouka, dasi ga je uporabljalo n. pr. na Pruskem že do 17.000 zavodov. Pač pa je bilo ustanovljeno prusko prosvetno ministrstvo pedagoški delovni odbor za vprašanja šolskega radia, ki je bil predvsem študijskega in posvetovalnega značaja, a je pomenjal prvo obliko državne sankcije šolskega radia. V poletju leta 1930. pa je končno prišlo do centralizacije in podržavljenja šolskega radia, ki je na ta način postal integralni del šolskega pouka v Nemčiji. Upravlja ga »Zentralstelle für Schulfunk« pod vodstvom stud. svetnika Frebela.

Urniki šolskega radia.

Morda bi vas zanimal tak urnik šolskega radia v Nemčiji. Imam sicer pri roki samo primer privatne dobe, pa menim, da bo tudi izpolnil svojo nalogo.

Primer za zemljepis: Ponedeljek, pouk od 11-15 do 11-55 »Južna Amerika«, Torek, umetniška prireditev v zvezi s ponedeljkovim poukom: »Kot farmer v Argentini« ali »V brazilskelem pragozdu«. — Primer za poetiko: Ponedeljek, pouk: Bajka — Bajka o labudjem vitezu, kot tip bajke in kot narodna bajka. Torek, umetniška prireditev v zvezi s ponedeljkovim predavanjem: Iz Wagnerjevega »Lohengrina«. 1. Overtura, 2. Glasba. III. dejanje in svatbeni zbor. 3. Pripovedka o Graalu.

Izprememba učne oblike z radiem.

Sedanja oblika pouka bo pač močno drugačna in vse bolj praktična. Anglija se je brez dvoma okoristila z nemškimi izkušnjami. (To mi kaže angleški urnik, ki ga bom kasneje navedel). Angleški šolski radio preživlja namreč šele prvo šolsko leto obstoja. »British Broadcasting Corporation«, ki upravlja vso angleško radiofonijo, je ustanovila »osrednji svet za šolski radio«, ki ga tvorijo predstavniki prosvetnega ministrstva, raznih oblasti, vzgojnih organizacij in učiteljskih ter profsorskih sindikatov. Cela vrsta pododborov se bavi s tehničnimi vprašanji, s stiki z vzgojitelji, z vsako posebno panogo programa. Ti pododbori predlagajo učitelje in profesorje, ki naj vodijo tečajje, izdelujejo z njimi te tečajje v podrobnostih ter prireajo učne načrte, oziroma učbenike. Tu sodelujejo trije vzgojitelji, ki imajo prakso pri sprejemanju radijskih oddaj pred učenci. Vsak učenec ima pred sabo na vpogled ilustrirani učbenik, kjer lahko zasleduje načrt lekcije ter glavne misli iz nje. Nato pa pridejo vprašanja, ki mora nanje odgovoriti. Učbenik glasbene ure nudi note in besedilo pesmi, ki služijo kot vzgled. Učbenik za poljedelstvo vsebuje navodilo za celo vrsto lahkih poizkusov, ki jih more učenec napraviti doma. Cela vrsta shem in fotografij oživlja otroku pouk iz biologije in higijene. Najmlajšim pa ilustrirajo stare slike zgodbe iz preteklosti. In v kakšno veliko pomoč so profesorju zemljepisja, ki predava o britskem imperiju, slike od povesod, ki predstavljajo učencu mesta in pokrajine, ki o njih čuje razlagajočo besedo!

Programi šolskega radia.

Šolski radio je namenjen takó srednješolskemu, kakor osnovnošolskemu pouku. Pri tem se ozira na starostno dobo. (Pri rokah imam urnik angleškega šolskega radia iz prvega tromesečja letošnjega šolskega leta). Upošteva se pri tem izključno popoldanski pouk.

Ponedeljek: 14-10 srednja šola: francosko čtivo in dialogi (profesor — Francoz). 14-30 osnovna šola (10 do 12 let): Zgodovina — otrok v starih časih. 15-05 osnovna šola (najmlajši): Mitološke in mednarodne ljudske legende. — Torek: 14-10 srednja šola (nižješolci): Prirodopis. 14-30: Glasba za začetnike. 15-00: Koncert 15-15: Glasba za naprednejše. 15-35 osnovna šola (starejši): Francoščina. 16-05 srednja šola: Razni poklici, ali (izmenoma) Napredek znanosti. — Sreda: 14-30 osnovna šola (starejši): Biologija in higijena. 15-30 Angleška književnost. — Četrtek: 14-10 srednja šola: Nemščina, čtivo in dialogi (profesor — Nemeec). 14-30 Angleška izgovorjava. — Petek: 14-30 Poljedelstvo. 15-00 Narodi in kraji britskega imperija. 15-25 Zgodbe. 15-45 Dramske recitacije in koncert.

Izbera kvalificiranih specialistov za te tečajje zagotavlja nesporno avtoriteto. Lekcije tujih jezikov vodijo tuji zavezne narodnosti. Pri tečaju o izberi poklica govori mornariški častnik o svojem opravilu, aviatik o svoji službi, inženjer o industriji. Isto ve-

lja za tečajje o napredku znanosti: najslavnejši angleški učenjaki podajajo dijakom pred mikrofonom zadnje izsledke svojih laboratorijev... Take stvari more nuditi šoli le radio in v tem je njegov velikanski pomen zanjo.

Mladino bomo priklenili k šoli.

Vsak izmed štirih predmetov, ki sem o njih govoril, bi zahteval podrobnejša študija vsaj v posebnem predavanju. Pomanjkanje časa mi zaenkrat ne dopušča, da bi se takemu študiju posebej posvetil. Menim pa, da sem dal pobudo. Vem, da je vedno dolga pot od zamisli do realizacije. A prej ali slej bomo tudi to dočakali.

Zakaj sila razmer nas bo v to prisilila. Menim, da šola bržčas nikdar ni predmet ljubezni učee se mladine. To je sicer napak in baš nasprotno od ideala. Gotovo pa je, da je današnja mladina prav zelo daleč od generacije, recimo, Vzorov in bojev... S tem hočem reči, da se je bogastvo mladostne vitalnosti zaobrnila od duhovne aktivnosti v telesnost ter si poiskala sprostitev v sportu. To je nekaj, kar je popolnoma nasprotno pojmovanju starejših vzgojiteljev.

Vendar je tu prav zaman strogo dvignjeni prst resnega profesorja, zaman so upori in stalno zabavljanje nad sedanjo mladino!

Sila silo rodi in bo mladini šole še bolj odtujila. Mi pa moramo skrbeti, da jo privedemo nazaj — še več, mi moramo delati na to in ne smemo odnehati, da mladina šole — vzljubi. Pojdemo ji nasproti! Reformirajmo v tem smislu način pouka! In v tem je smisel in namen mojih izvajanj. Moj predlo je ta — če najde kdo boljšo pot, čast mu!

Zakaj za tisto gre, čemur ves svoj trud posvečamo in kar nam je narod kot svoje najdražje zaupal — za našo učee se mladino! Jaz verujem v nova učila in sem prepričan, da nas uspehi ne bi razočarali!

Prof. Niko Kuret.

Splošne vesti.

VABILO.

Poverjeništvu UJU, Ljubljana vabi vse tovariše in tovarišice, ki imajo na skrbi svoje otroke, na ustanovni občni zbor novega samostojnega društva »Samopomoč za otroke učiteljev (profesorjev) in učiteljic«, ki se bo vršil v nedeljo, dne 17. maja 1931. ob 9. uri dopoldne v sobi odsekov UJU v Ljubljani, Francišanska ulica 6 (sprednji trakt) s sledečim vzporedom:

1. Uvodno pojasnilo.
2. Citanje novih pravil.
3. Volitev društvenega odbora.
4. Slučajnosti.

Poverjeništvu UJU, Ljubljana.

— Ministrstvo prosvete o pevskem zboru učiteljstva pov. UJU — Ljubljana. Ministrstvo prosvete je izdalo sledeči odlok: »Učiteljski pevski zbor učiteljstva Udruženja jugoslovenskega učiteljstva sa za datkom kulturno-nacionalne misije i da, u duhu manifesta Nj. Vel. Kralja od 6. januara 1929. godine, širi narodnu pesmu i propagira u narodu ideju državnog i narodnog jedinstva. — Osnivanje i održavanje ovoga Zbora treba da služi na čast ljubljanskom učiteljstvu. — Već po svom zadatku potrebno je da ova učiteljska ustanova što pre stekne priznanje i glas prvoklasnog pevačkog društva. Ona to po svome dosadanjem radu obećava, a i biće, ako je svi ljubljanski učitelji i učiteljice svesrdno pomognu. Toga radi niko od nastavnika narodnih škola u Ljubljani i bližjoj okolini, ko ima glasa i sluha za pevanje, ne treba da dopusti sebi i da ne bude član ovog pevačkog zbora. Oni pak, učitelji i učiteljice koji nemaju glasa i sluha za pevanje treba na drugi način da doprinosu, da se ova učiteljska ustanova za narodno prosvetovanje pomoću vokalne muzike održava i napreduje. Oni pre svega, treba da su sami članovi pomagači, a osim toga, da rade na prikupljanju članova pomagača, utemeljača i dobrotvora među svojim kolegama i u građanstvu. Sve su ovo učitelji, i jedni i drugi, dužni činiti i po § 78. Zakona o narodnim školama, koji im nalaže da rade na narodnom prosvetivanju. Sem toga, oni su po § 82. istog Zakona obavezni potpomagati svaki rad van škole, koji se preduzima radi prosvetivanja širokih narodnih krugova. A u takav se rad, prema odredbi 2. stava § 157. Zakona o narodnim školama, ubrajaju i pevačka društva. — Da bi Pevski zbor učiteljstva u Ljubljani postao brojno jači i da bi mu se dala mogućnost da dobije što veći broj dobrih pevača, preporučuje se učiteljima i učiteljicama iz okoline Ljubljane da u vanškolsko vreme, ali bez ikakve štete po rad u školi, mogu posećivati časove pevanja ovoga Zbora. — Izvolite prednje saopštiti svima učiteljima i učiteljicama grada Ljubljane i okoline i preporučite im da svesrdno pomognu rad Pevskog zbora učiteljstva UJU u Ljubljani.«

— Ob izplačilu novih plač so darovali za Učiteljski dom v Mariboru: Ludvik in Tončka Šijanec v Razvanju 60 Din; učiteljstvo deške osnovne šole v Studencih pri Mariboru 150 Din. Darovalcem najiskrenejša zahvala! Tovariši, tovarišice, posnemajte jih! — Blagajnik.

— Vsa učiteljska društva UJU, poverjeništvu Ljubljana naprošam, da pravočasno in najkasneje do 5. junija t. l. izterjajo od svojega članstva vse zaostanke, včevši mesec junij, in skupni znesek nakažejo glavni

blagajni točno do določenega dne. Nobeno društvo ne sme izkazovati dolga za tekoče poslovno leto. Ob določenem terminu naj bodo tudi vse mesečne prijave na svojem mestu. Zadeva je nujna in prosim, da so vsa društva v tem slučaju točna. — Glavni blagajnik.

— Predavanje univ. prof. dr. K. Ozvalda o pedagoškem tečaju v Ljubljani, je privabilo dokaj poslušalcev v soboto zvečer 2. t. m. v risalnico učiteljstva. Obilo so bili zastopani sreski šolski nadzorniki iz Dravske banovine, akademiki, člani učiteljskih zborov učiteljic in učiteljstvo. Predavanje je otvoril poverjenik tov. Andrej Skulj. Predsedoval je načelnik prosvetnega oddelka banske uprave g. dr. Drag. Lončar. Profesor dr. Ozvald je očitno doberne in delo »stare« šole napram »novi« šoli ter svetoval v svojih tezah preudarnost glede prenašanja in uvajanja pedagoške novosti. Po predavanju so se mnogi oglasili k debati, ki je trajala skoro eno uro.

— Čitajte! Na drugem mestu čitate vabilo na ustanovni občni zbor samostojnega društva »Samopomoč za otroke učiteljev (profesorjev) in učiteljic«, ki se bo vršil v nedeljo dne 17. maja 1931. v Ljubljani. Odslek, ki se je bavil s tem vprašanjem, je vso zadevo premotril vestno in temeljito ter sestavil društvena pravila, ki jih je banska uprava tudi že odobrila. Od Vas, tovarišice in tovariši, zavisi procvit in razmah novega društva, ki je bilo za osamosvojitve učiteljskega stanu zelo potrebno. Pridite vsi na ustanovni občni zbor in prigrisite takoj vse otroke! Društvo prične redno poslovati 1. junija 1931. Do takrat bodo prešli vsi, ki so se do zdaj prigrisili, potrebne tiskovine in položnice za nakazilo sprejemnih pristojbin. Po ustanovnem občnem zboru bo priobčil »Učit. Tovar. riš« zneske za sprejem pristojbine, posmrtnino in odpravnino ter vse druge važnejše sklepe, ki si jih bo osvojil ustanovni občni zbor. Na svidenje na občnem zboru!

— Odstopimo vsi delnice »Priv. agrarne banke« Učit. domovom! Iz zadnje številke »Učit. Tovar. riš« posnemamo, da imamo še vedno premalo denarnih sredstev za naš bodoči »Učiteljski dom«. Časi so res težki in denarja primanjkuje. Mislím pa, da sedaj, ko bomo v par mesecih končali s plačevanjem delnic »Priv. agrarne banke«, bomo lahko kratkoma te delnice odstopili našima domovoma — brez bolečin. Na ta način lahko pridemo do lepe vsote. Podpisani od moje strani odstopam svojo delnico »Učiteljskemu domu« Maribor. — Karel Jakobec, šolski upravitelj, Sladki vrh.

— Ob spominih na umrlega tovariša Frana Oberžana. Hrupnega septemberskega dne sva se srečala v zaprašenih mariborski ulici. Ropot težko naloženih vozov je monotonno udarjal na vse strani. Njegovo lice je bilo bledikasto, kakor ga ne bi nikoli obsijalo solnce. Nadaljevala sva pot. Plahe so bile njegove slutnje; beda in trpljenje sta božali njegove bolne misli... Iskal je zatočišča, za dolge, trpljenja polne noči... Zdaj — zdaj je vse telo vztrepetalo — pobesil je oči in v dlan sklonil svoj obraz. Ulica polna radovednih pogledov je strmela vanj. Nenadoma je dvignil glavo in z razbitimi besedami dejal: »Kje bi dobil vsakdanji kruh?« In še: »Kje matura — kje vrnitev v — življenje?« Zahtel je, kakor da bi hotel izprazniti vse svoje bolesti, preden bi vstopil v najbližjo gostilno. Šla sva zamišljeno naprej. Ločila sva se. Bolno in motno je gledal v prazno, vstopil in prosil... prosil... V valovih pozabljenja je utonilo trpljenje in beda in prišla je — vrnitev. In glej! Tihega in toplega jesenskega dne, sem ga po enem letu zopet srečal: učiteljeval je v Cankovi. Sleherna njegova kretinja je oznanjala blagostanje in srečo v — življenju. In! Kako se ti godi? »Da, srečen sem, srečnejši...« Prišla je blaga pomlad in narodno popisovanje! Ni še dokončal svojega dela, ni še pregrebel vseh zagonetk življenja in moral se je poln optimizma, idealizma, dejavnosti in spoznanja vrniti... Danes leži v rodni grudi, rešen vseh življenjskih spon in zopet čaka: vrnitev... Pokojni tovariš je bil rojen v Loki pri Zidanem mostu. Studiral je v Ljubljani in Mariboru. Zrelostni izpit je položil v šolskem letu 1928./29. Po dovršenem šolanju je služboval v Cankovi, kjer je zbolel in umrl. Počiva v Loki pri Zidanem mostu. — Fr. Kolar.

— Ponesrečil je v Ljubljani g. A. Likozar, sin tov. Ant. Likozarja in brat tovarišic Jožice in Anice Likozarjeve v Ljubljani ter podlegel poškodbam. Rodbini pokojnika naše sožalje!

— Gg. upraviteljem litjskega okraja! Nujno prosimo za slike glasom poslano okrožnice. Čakamo še na 7 zamudnikov. Pošljite takoj predsedstvu. — Odbor.

— Materi. Zbirka krajših recitacij in deklamovank o materi, zbral in za mladino priredil Alojzij Bolhar. Ker se na vseh šolah prireajo proslave materinskega dne bosta našla v tej knjigi i mladina i vzgojitelj dovolj lepega in hvaležnega gradiva na izbiro. Tudi voščil za god ali materinski dan je mnogo. V zbirki so zastopani naši najboljši mladinski pesniki (pesnice) in pisatelji z res prvovrstnimi deli, ki v njih povečujejo slovensko mater — mučenico. Zbirka je idejno urejena tako, da bo v njej lahko našel vsakdo takoj to, kar želi in hoče. S prebiranjem te knjige si bo mladina gojila in večala ljubezen do matere, zato ni ta knjiga samo koristna, ampak tudi vzgojna — torej vsekako potrebna. Knjiga obsega skoraj sto strani, je tiskana na finem papirju, vezana in na naslovnih strani opremljena z lepo in primerno sliko ter stane s poštnino skupno 18 Din. Založila tiškarna brata Rodé & Martinčič, Celje.